

مکمل یارانه‌ها هم رسید

الگوی مصرف انرژی اصلاح می‌شود

♦ شراره امینی

هنوز لایحه هدفمند کردن یارانه‌ها در کش و قوس بین مجلس، دولت و شورای نگهبان بود که نمایندگان مجلس شورای اسلامی یک گام به پیش نهادند و طرح یک فوریتی مکمل لایحه دولت را تصویب کردند تا بلکه بستر قانونی مناسب برای اصلاح الگوی مصرف انرژی در ایران، آن هم در سال اصلاح الگوی مصرف، فراهم شود. رأی مثبت ۱۳۸ نماینده به فوریت طرح اصلاح الگوی مصرف انرژی در ۱۷ آذر ماه ۱۳۸۸ نشان داد که بهارستان‌نشینان در جست‌وجوی راهی هستند تا بلکه بتوانند از شدت مصرف انرژی در ایران دست‌کم ۱۰ درصدی کم کنند و کارایی انرژی را بالا ببرند. این طرح ۹۰ ماده‌ای که هم‌اکنون در دستور کار کمیسیون‌های تخصصی مجلس قرار دارد، اگر مراحل قانون‌گذاری را به سلامت پشت سر بگذارد، می‌تواند کتاب قانون مصرف انرژی ایران قلمداد شود. گزارش خبرنگار بازار بین‌الملل را از محتوای این طرح که به احتمال زیاد، از سال آینده در دستور کار علنی مجلس قرار می‌گیرد، بخوانید و بدانید که با قانونی شدن این طرح، فعالان اقتصادی باید برای کاستن از میزان مصرف انرژی چه راه‌های بیندیشند؛ فرقی نمی‌کند تولیدکننده باشند یا عرضه‌کننده کالا و خدمات.

تسهیلات و کمک بلاعوض و تضمین تسهیلات دریافتی از منابع بانکی و صندوق ذخیره ارزی پرداخت شود و این دو وزارتخانه وظیفه دارند تمامی فن‌آوری‌های مورد نیاز برای عرضه و مصرف ۳۰ سال آینده انرژی کشور را پیش‌بینی کنند و همه ساله آن را به‌روز کنند. گذشته از پیشنهاد مجلس برای ادغام سازمان‌های انرژی نو (سانا) و بهره‌وری انرژی (سایا) و تشکیل سازمان جدیدی با عنوان سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی ایران (ساتبا)، قرار است شرکت بهینه‌سازی مصرف سوخت منحل شود و شرکتی با نام جدید مدیریت تقاضا و بهینه‌سازی سوخت جایگزین شود. بر اساس مفاد این طرح قانونی و با هدف فراهم کردن تسهیلات مالی و مدیریت وجوه اداره شده و تضمین تسهیلات دریافتی از منابع غیر دولتی برای اجرای راهکارهای بهینه‌سازی مصرف انرژی، پیشنهاد شده است صندوق مدیریت انرژی تحت نظر هیئت امنا و با عضویت وزرای نیرو، نفت و اقتصاد و نیز روسای سازمان‌های مدیریت و برنامه‌ریزی و حفاظت از محیط‌زیست تأسیس شود.

تغییر استانداردها و تنبیه اسراف‌کنندگان

با تصویب احتمال این طرح و اجرای آن، الگوی مصرف ماهیانه برق و سوخت بخش‌های خانگی،

هدفمند شده و نظام قیمت‌گذاری حامل‌های انرژی بر اساس هزینه نهایی بلندمدت و فرصت‌های صادراتی اصلاح شود. از این رو، به طور متوسط هر سال باید بین ۳ تا ۵ درصد مصرف ویژه انرژی بخش‌های مختلف کاسته شود. نکته مهم این طرح، افزون بر متنوع شدن سبد سوختی کشور در بخش حمل و نقل، افزایش سالیانه ۳ درصد بازده تولید برق و حرارت نیروگاه‌ها، کاهش سالیانه ۲ درصد از تلفات انتقال و توزیع برق، کاهش سالیانه ۵ درصد از مصرف انرژی تأسیسات صنعت نفت، افزایش سالیانه یک درصد به منظور تأمین حداقل ۱۰ درصد از انرژی مورد نیاز کشور از منابع تجدیدپذیر انرژی، تولید مصالح و اقلام ساختمانی با مشخصات کارایی بالای انرژی متناسب با فن‌آوری‌های روز جهانی و حمایت مالی و فنی از اجرای طرح‌های بهینه‌سازی انرژی است.

نگاه به ۳۰ سال آینده

البته فعالان اقتصادی نباید زیاد نگران اجرایی شدن این طرح باشند چرا که قرار است تسهیلات مالی جهت حمایت از اجرای راهکارهای بهینه‌سازی مصرف و ارتقای کارایی انرژی، از محل منابع داخلی شرکت‌های دولتی تابعه و اعتبارات عمومی وزارتخانه‌های نفت و نیرو به صورت وجوه اداره شده برای پرداخت یارانه سود

امضاکنندگان این طرح که در کمیسیون انرژی مجلس پایه‌ریزی شده است، هشدار می‌دهند ادامه رشد مصرف انرژی در کشور، به همراه بهره‌وری پایین تولید، انتقال، توزیع و مصرف انرژی سبب خواهد شد حتی در صورت تحقق تمامی برنامه‌های توسعه بالادستی، مصرف انرژی از تولید انواع انرژی اولیه، از جمله نفت و گاز طی مدت ۱۰ سال آینده فراتر رود و کشور به واردکننده انرژی تبدیل شود. بنابراین چاره‌ای نیست، مگر اینکه با اجرای برنامه و سیاست‌های مدیریت کارایی انرژی با هدف کنترل اتلاف انرژی در بخش‌های مختلف عرضه و تقاضا و بازیافت تلفات از بروز بحران پیش رو به صورت قطعی پیشگیری و حتی ظرفیت صادرات انرژی کشور را برای بلندمدت حفظ کرد. طرفداران و مدافعان طرح یادشده تأکید دارند وجود قانون در زمینه اصلاح الگوی مصرف حتی بر سایر فعالیت‌های بهینه‌سازی انرژی مقدم است چرا که وضعیت تأسفات مصرف بیش از ۱۰ برابر انرژی برای یک واحد ارزش افزوده در مقایسه با کشور ژاپن و حتی فاصله ۲/۵ برابری با متوسط جهانی با استفاده از قانونگذاری مناسب قابل اصلاح است. طرح یک فوریتی مجلس برای اصلاح الگوی مصرف انرژی تأکید دارد: دولت با استفاده از ابزار قیمت و سیاست‌های غیرقیمتی به گونه‌ای اقدام کند که پرداخت یارانه حامل‌های انرژی

تجاری، عمومی و مصرف ویژه انرژی صنایع، معادن، کشاورزی و پمپاژ آب در هر منطقه از کشور تغییر خواهد کرد و بر این اساس دو وزارتخانه نفت و نیرو می‌توانند پس از اخطار کتبی، نسبت به قطع موقت انشعاب مشترکان بر مصرف با بیش از دو برابر الگو اقدام کنند. البته همه تولیدکنندگان و واردکنندگان تجهیزات انرژی‌پر، باید بر اساس معیارها و مشخصات فنی ابلاغ شده از سوی مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران نسبت به تهیه و نصب برچسب مصرف انرژی روی کالا و بسته‌بندی آن اقدام کنند و هر گونه توزیع و فروش تجهیزات انرژی‌پر فاقد برچسب مصرف انرژی غیر قانونی است و با متخلفان برخورد می‌شود. اما سکه روی دیگری هم دارد و برای ترغیب استفاده از تجهیزات، مجموعه‌ها و فرایندهای با مصرف انرژی و آلودگی زیست‌محیطی کمتر، مصرف‌کنندگان، از طریق اعطای کمک‌های بلاعوض، یارانه سود تسهیلات، وجوه اداره شده، معافیت‌های مالیاتی، کاهش عوارض و حقوق بازرگانی و پرداخت ۵۰ درصد از قیمت انرژی صرفه‌جویی شده تشویق می‌شوند.

اما این طرح تصریح دارد: فرایندهای صنعتی با مصرف انرژی فراتر از استاندارد و معیار مصرف انرژی، صنایع تولیدکننده تجهیزات انرژی‌پر بر چسب C و کمتر از آن و ساختمان‌های با مصرف انرژی فراتر از الگو، فقط تا یک سال بعد از تاریخ تصویب این قانون و مادامی که مطابق استانداردها و معیارهای مصرف انرژی ارتقا پیدا نکنند، صورتحساب حامل‌های انرژی مصرفی خود را با افزایش حداکثر تا ۱۰۰ درصد قیمت پرداخت می‌کنند. فعالان اقتصادی در بخش صنعت به گوش باشند که تخصیص هر گونه اعتبار برای بازسازی و توسعه صنایع منوط به رعایت معیارهای مصرف انرژی مطابق با استانداردهای ملی مصرف انرژی و رعایت موازین زیست‌محیطی و پس از اخذ مجوز لازم از مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران خواهد بود.

منشور سبز برای صنایع و کشاورزی

به گزارش بازار بین‌الملل، طرح یک فوریتی اصلاح مصرف انرژی مقررات ویژه‌ای برای اصلاح روش‌های مصرف انرژی در صنعت ساختمان، صنایع و کشاورزی پیشنهاد می‌کند؛ به نحوی که وزارت مسکن و شهرسازی باید ضوابط، مقررات و آیین‌نامه‌های صرفه‌جویی مصرف انرژی در ساختمان‌ها و شهرسازی (موجود و جدید) را با جهت‌گیری به سوی ساختمان سبز تهیه کند و برای اجرا ابلاغ نماید. البته استاندارد و معیار مصرف انرژی ساختمان سبز حداکثر ظرف مدت شش ماه از ابلاغ این قانون تهیه خواهد شد و تمامی ضوابط خاص در طراحی و ساخت از دیدگاه مدیریت انرژی و محیط زیست، از جمله کاهش آلودگی و نیاز به کمترین حد انرژی‌های تجدیدناپذیر در آنها لحاظ می‌شود. بر اساس مفاد طرح یادشده، سه وزارت خانه نفت، نیرو و مسکن و شهرسازی، الگوی مصرف برق و گاز طبیعی به ازای هر متر مربع ساختمان بها مشخص خواهند کرد و مصارف برق و گاز طبیعی مازاد بر الگوی مصرف مشمول حداکثر ۱۰۰ درصد افزایش قیمت شود. فعالان بخش ساختمان دقت کنند که با تصویب نهایی این طرح در مجلس و اجرایی شدن آن از سوی دولت، صدور پروانه ساختمان و گواهی پایان کار توسط شهرداری‌ها و یا سایر مراجع قانونی در گرو رعایت ضوابط، مقررات و آیین‌نامه‌های این قانون و تعیین رتبه مصرف انرژی ساختمان از سوی شرکت‌های خدمات انرژی خواهد بود.

مدیریت انرژی در صنایع

طرح ۹۰ ماده‌ای مجلس درباره اصلاح الگوی مصرف انرژی در بخش صنعت به این مسئله اشاره دارد که تمام صنایع و مؤسسات انرژی‌پر، شامل صنایع و مؤسسات بزرگ مصرف‌کننده انرژی و صنایع و مؤسساتی که تعداد آنها در سطح کشور زیاد است و واحدهایی که میزان مصرف سالانه سوخت آنها از پنج میلیون مترمربع گاز طبیعی و یا معادل آن و یا تقاضای قدرت الکتریکی (دیامند) آنها از یک مگاوات بیشتر باشد، موظف می‌شوند با ایجاد واحد مدیریت انرژی نسبت به انجام ممیزی انرژی اقدام کنند. وزرای نفت و نیرو هم از این اختیار بهره‌مندند که رأساً یا از طریق مشاوران طرف قرارداد، بر اساس نمونه‌گیری تصادفی یا روش‌های دیگر، بازرسانی را برای نظارت بر نحوه فعالیت‌های واحدهای مدیریت انرژی و ارائه مشاوره و راهنمایی به واحدهای صنعتی بفرستند و اگر واحد صنعتی با این بازرسان همکاری نکند، یعنی اینکه معیار و استاندارد مصرف انرژی رعایت نمی‌شود و جریمه سزای مدیران صنایع متخلف خواهد بود؛ به گونه‌ای که اگر واحدهای صنعتی معیارها و استانداردهای مصرف انرژی را با تشخیص وزارت نفت و نیرو رعایت نکنند تا ۱۰۰ درصد قیمت فروش حامل‌های انرژی جریمه خواهند شد. همچنین تمامی صنایع، مؤسسات و واحدهایی که به شبکه برق وزارت نیرو دسترسی دارند و امکان اجرای سیستم‌های تولید انرژی الکتریکی از قبیل تولید همزمان برق و حرارت، توربین آنپاسی و یا واحد مستقل را دارا هستند، در صورتی که به تولید برق، مطابق با استانداردهای وزارت نیرو اقدام کنند، وزارت نیرو، برق تولیدی آنها را می‌خرد. نکته قابل تأمل در این طرح الزام قانونی برای همه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و مؤسسات است تا با هماهنگی وزارتخانه‌های نیرو و نفت بنا به مورد، برنامه تعطیلات سالانه و تعمیرات اساسی صنایع و کارخانجات را به نحوی برنامه‌ریزی کنند که به فصول و اوقات اوج مصرف انرژی منتقل شود.

وداع با کشاورزی سنتی

پیام آشکار این طرح برای کشاورزان این است که باید با اصول کشاورزی سنتی وداع کنند، زیرا دو وزیر نفت و نیرو مأموریت خواهند داشت با همکاری وزیر جهاد کشاورزی، معیار و استاندارد مصرف انرژی برای هر واحد سطح زیر کشت زراعی و باغی را بر حسب شرایط اقلیمی و با توجه به نوع محصول و با استفاده از شیوه‌های پربازده استحصال آب و روش‌های نوین آبیاری (قطره‌ای، بارانی و...) تدوین کنند. با این حساب کشاورزانی که معیار و استاندارد قانونی را رعایت نکنند، قیمت انواع انرژی را تا دو برابر قیمت آزاد باید پرداخت کنند. البته قرار است وزارت جهاد کشاورزی با همکاری وزرای نفت و نیرو، نسبت به طراحی، اعلام و ترویج راهکارهای بهینه‌سازی مصرف انواع حامل‌های انرژی و آب کشاورزی اقدام کند تا اینکه ظرف مدت پنج سال مصرف انرژی و آب در واحد سطح به معیار و استانداردهای این قانون برسد. حمایت از کشاورزان برای اصلاح الگوی برق و آب کشاورزی تداوم خواهد داشت و وزرای جهاد کشاورزی و صنایع و معادن باید تدابیری را به کار گیرند تا سالیانه حداقل ۲۰ درصد از ماشین‌های کشاورزی فرسوده از رده خارج شود و به همان نسبت ماشین‌های جدید با مصرف انرژی استاندارد و بهینه جایگزین شود. وزرای یادشده همچنین باید در یک برنامه پنج‌ساله، خطوط تولید داخل را اصلاح و از فن‌آوری‌های جدید در جهت بهینه‌سازی و استاندارد کردن مصرف سوخت کشاورزی استفاده کنند.

مشق شب دولت در بخش حمل و نقل

به گزارش بازار بین‌الملل نمایندگان مجلس در این طرح یک فوریتی مصمم هستند برای هموار کردن ناهمواری‌های مصرف انرژی در بخش حمل و نقل وظایف و تکالیف دولت و دستگاه‌های دولتی را بازنگری کنند که مهمترین محورهای پیشنهادی شامل موارد زیر می‌شود:

- تصویب هدف میانگین سوخت ناوگان خودروهای سبک تولیدی و وارداتی کشور
- تسهیلات مورد نیاز برای تولید اقتصادی داخلی تجهیزات و امکانات خودروهای با رتبه برچسب مصرف انرژی A و دوگانه‌سوز
- حمایت از ساخت داخلی تجهیزات استاندارد جایگاه‌های عرضه گاز طبیعی فشرده، نسل‌های پیشرفته کیث و مخزن و فشارسازهای خانگی تا مرحله تولید انبوه
- تأمین بخشی از هزینه‌های تحقیقاتی تولید موتور دیزل سبک با استانداردهای روز تا مرحله ساخت نمونه
- ارائه تسهیلات و کمک‌های بلاعوض به بخش خصوصی برای احداث عرضه سوخت گاز طبیعی
- مکان‌یابی جایگاه‌های جدید عرضه گاز طبیعی فشرده و تأمین و واگذاری زمین و اعطای مجوزهای لازم برای احداث جایگاه
- ایجاد جایگاه‌های عرضه سوخت گاز طبیعی در مجتمع‌های خدمات رفاهی بین راهی
- تأمین انشعابات و اتصال به شبکه آب، برق و گاز و صدور مجوز استفاده از حریم راه‌ها و گذر از عرض جاده‌ها برای احداث جایگاه
- توسعه، اصلاح و تجهیز پالایشگاه‌های کشور نسبت به عرضه انواع سوخت مورد نیاز بخش حمل و نقل کشور
- کاهش مصرف سوخت و آلودگی هوا از طریق اجرای استانداردهای زیست محیطی
- از رده خارج شدن خودروهای فرسوده با اولویت خودروهای حمل و نقل عمومی مسافر و بار
- جلوگیری از استفاده مجدد از وسایل نقلیه اسقاط شده و قطعات آن
- کاهش بوروکراسی اداری
- گسترش کمی و کیفی امکانات شبکه بانکی کشور با تأکید بر بانکداری الکترونیکی
- اعطای کمک‌های بلاعوض یارانه‌ای به بخش‌های غیردولتی
- ارائه تخفیف در حقوق ورودی و سود بازرگانی واردات ناوگان حمل و نقل همگانی، خودروهای با رتبه انرژی A+ و تخفیف در حقوق ورودی و سود بازرگانی واردات تجهیزات، تأسیسات، ماشین‌آلات و قطعات مورد نیاز شبکه و ناوگان ریلی (شهری و برون‌شهری) و توسعه آزادراه‌ها و بزرگراه‌ها
- اعطای تسهیلات بانکی و پرداخت بخشی از سود تسهیلات بانکی
- تعیین و اخذ جریمه، متناسب با مازاد مصرف سوخت و آلاینده‌های خودروهای سبک و سنگین به صورت پلکانی
- تعیین و اخذ عوارض، بر مبنای میزان مصرف سوخت و آلاینده‌های نوع سوخت از خودروهای تولید داخل و وارداتی از تولیدکنندگان داخلی و واردکنندگان
- کنترل فنی خودروها به لحاظ مصرف سوخت، انتشار آلاینده‌ها و اثر منفی بر تردد دیگر وسایل نقلیه
- اکنون باید در انتظار بود و دید این طرح حجیم که نطفه آن را اعضای کمیسیون انرژی مجلس بسته‌اند چه سرنوشتی پیدا خواهد کرد و اصلاً لایحه هدفمند کردن یارانه‌ها اجرایی خواهد شد تا مکمل آن ضرورتی داشته باشد؟